

2020-01-31

Patrik Sundström
Avdelningen för vård och omsorgRegionstyrelserna
Kommunstyrelserna

Meddelande från styrelsen Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om Strategi för genomförande av Vision ehälsa 2025

Ärendenr: 19/01571

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har vid sammanträde den 31 januari 2020 beslutat

att godkänna överenskommelsen med staten om Strategi för genomförande av Vision ehälsa 2025, samt

att i en skrivelse informera regionerna och kommunerna om överenskommelsen.

Bakgrund

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner beslutade den 11 mars 2016 att godkänna en överenskommelse med regeringen om Vision ehälsa 2025. Visionen utgör grunden för ett långsiktigt och gemensamt arbete med digitalisering i hälso- och sjukvården, socialtjänsten och tandvården. Den gemensamma visionen är att:

Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens och e-hälsans möjligheter i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd samt utveckla och stärka egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet.

Visionen följdes i januari 2017 av en treårig handlingsplan för samverkan vid genomförande av Vision ehälsa 2025. Genom handlingsplanen har en med staten gemensam styr- och samverkansstruktur etablerats, samt insatser inom en rad strategiska insatsområden genomförts.

Trots att Sverige har bland de bästa förutsättningarna i världen för digitalisering finns det outnyttjad potential när det gäller att tillvarata digitaliseringens möjligheter för att skapa en mer jämlik, kvalitativ, tillgänglig och effektiv socialtjänst och hälso- och sjukvård. Därför tas nu nästa steg på vägen.

Sveriges Kommuner och Regioner och regeringen har kommit överens om en ny strategi för genomförande av Vision ehälsa 2025. Syftet med strategin är dels att fastställa hur det gemensamma arbetet mellan staten och Sveriges Kommuner och

Regioner ska utformas, dels att peka ut ett antal inriktningsmål inom vilka specifika insatser ska göras för att uppnå visionen. Strategin ska inte bara vara vägledande för det gemensamma arbetet utan även för de insatser parterna gör var för sig. Även regionala eller lokala aktörer, eller andra verksamheter inom e-hälsoområdet, som önskar vägledning i det egna digitaliseringsarbetet ska kunna använda strategin som en utgångspunkt. Inriktningsmålen är:

- Individen som medskapare
- Rätt information och kunskap
- Trygg och säker informationshantering
- Utveckling och digital transformation i samverkan

Strategin anger den strategiska inriktningen för arbetet och kommer inom kort att följas av genomförandeplaner. Syftet med genomförandeplanerna är att beskriva vilka insatser som ska genomföras inom strategins prioriterade områden, vem som ska genomföra insatserna samt hur dessa ska följas upp.

Överenskommelsen mellan Sveriges Kommuner och Regioner och staten om Strategi vid genomförande av Vision ehälsa 2025 redovisas i **bilaga 1**.

Sveriges Kommuner och Regioner



Anders Knappe
Ordförande

En strategi för genomförande av Vision e-hälsa 2025

Nästa steg på vägen

Innehåll

1. Förord	3
1.1 Vision e-hälsa 2025	5
1.2 Syfte	5
1.3 Många aktörer bidrar	6
2. Fyra inriktningsmål för en ökad utvecklingstakt.....	6
3. Grundläggande förutsättningar	12
3.1 Regelverk.....	12
3.2 Enhetligare begreppsanvändning.....	13
3.3 Standarder	14
4. Styr- och samverkansorganisation	15
4.1 Organisation och ansvar	15
5. Uppföljning	17
6. Kommunikation	18
7. Godkännande av överenskommelsen	19

1. Förord

Digitalisering är inte ett mål i sig, utan ett medel som möjliggör förnyelse. För individen skapar digitaliseringen stora möjligheter till individuellt anpassade stöd, enklare kommunikationsvägar samt möjlighet till ökad kontroll över sin hälsa och livssituation. För verksamheterna kan digitaliseringen bidra till en mer jämställd, jämlik, effektiv och tillgänglig socialtjänst och hälso- och sjukvård, men även till bättre arbetsförhållanden för medarbetare. Det finns även en stor potential i att möta utmaningarna inom vården och omsorgen genom att använda data som en strategisk resurs och tillvarata kraften i ny teknologi.

Trots att Sverige har bland de bästa förutsättningarna i världen för digitalisering finns det outnyttjad potential när det gäller att tillvarata digitaliseringens möjligheter för att skapa en mer tillgänglig, kvalitativ, effektiv och personcentrerad hälso- och sjukvård och socialtjänst. Mot denna bakgrund gör regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) genom denna strategi en nationell kraftsamling. Syftet är att åstadkomma en stärkt samordning och samverkan samt slå fast tydliga inriktningsmål för det fortsatta arbetet med att göra Sverige bäst i världen på att tillvarata digitaliseringens och e-hälsans möjligheter.

Även om mycket återstår att göra har Sverige kommit långt i digitaliseringsarbetet. De första insatserna inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården kom att handla om utveckling av t.ex. elektroniska journal- eller ärendehanteringssystem. Detta arbete har varit framgångsrikt då Sverige jämfört med många andra länder sedan länge hanterar den mesta informationen digitalt. I och med att i princip all information numera hanteras i sådana system så har synen på digitalisering och e-hälsa på många sätt gått från att tidigare ha handlat om it till att nu handla om förmåga till omställning av arbetssätt, processer och beteenden med stöd av ny teknik.

Drivkrafterna bakom denna utveckling kommer från flera olika håll: ökade förväntningar från patienter och brukare på verksamheter och politiker, tillgången till nya digitala stöd som ger möjligheter att tillhandahålla en mer effektiv verksamhet samt en alltmer digitaliserad omvärld. Den digitala utvecklingen kommer att påverka socialtjänsten och hälso- och sjukvården i grunden och medföra konsekvenser i vardagen för såväl ledning och medarbetare som för patienter, brukare och närstående. Det går alltså inte längre att göra samma sak som vi alltid gjort utan vi måste tänka nytt.

I dag pågår en mängd initiativ i hälso- och sjukvården, såsom satsningar på digitala lösningar för monitorering av kroniska sjukdomar, införande av

olika former av digitala vårdmöten och utveckling av nationellt gemensamma kliniska kunskapsstöd. För tillfället pågår också stora satsningar i och med att samtliga regioner moderniserar sina digitala stöd antingen genom att införa nya vårdinformationssystem eller vidareutveckla de befintliga. Detta ger stora möjligheter att införa nya arbetssätt, ge medarbetare en bättre digital arbetsmiljö och skapa en mer effektiv informationshantering. Samtidigt är införandet av nya vårdinformationssystem även en utmaning som kommer att påverka de kommande årens utveckling eftersom resurser, både personella och ekonomiska, behöver avsättas för att införa dessa nya system. Parallellt med detta införande pågår flera olika processer som kommer att påverka verksamheterna i grunden. En sådan är omställningen till en god och nära vård. Denna omställning är inte möjlig utan en tydlig integration av digitala stöd.

Även inom socialtjänsten pågår ett förnyelsearbete med stöd av digitala lösningar, t.ex. med ökad användning av bl.a. automatisering. Genom smart användning av ny teknik kan medarbetares tid frigöras och handläggningstider förkortas samtidigt som rättssäkra processer upprätthålls. Samtidigt pågår ett införande av digitala tjänster inom välfärdsteknik som syftar till att ge brukare ökad trygghet, självständighet och delaktighet. Parallellt med detta är flera kommuner i färd med att utveckla eller upphandla nya och mer moderna verksamhetsstöd. Gemensamt för de satsningar som pågår är att de för med sig ett behov av att ställa om arbetsprocesser, organisering och samverkansformer. Det ställer även krav på nya kompetensområden för personalen och delvis ett nytt förhållningssätt gentemot brukarna. Även om utvecklingsarbetet pågår lokalt i socialtjänsten och hälso- och sjukvården stödjer regeringen och SKR verksamheternas arbete på en rad olika sätt.

Exakt hur digitaliseringen kommer att förändra socialtjänsten och hälso- och sjukvården på lång sikt vet vi inte i dag men vi måste vara öppna för att – som visionen fastställer – ta till vara de möjligheter som ges. Det vi med säkerhet kan säga är att samhället är på väg att förändras i grunden och att vi kan och bör vara aktiva och välja att vara med och påverka denna utveckling. Genom denna strategi tar regeringen och SKR ett gemensamt ansvar för att arbeta för att Sverige ska bli bäst både på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter och hantera dess utmaningar. I detta ingår att särskilt beakta frågor om informationssäkerhet och behov av skydd för den personliga integriteten.

1.1 Vision e-hälsa 2025

År 2016 beslutade regeringen och SKR om en gemensam vision för e-hälsoarbetet fram till 2025¹. Den gemensamma visionen är att:

Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens och e-hälsans möjligheter i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd samt utveckla och stärka egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet.

Av överenskommelsen om visionen framgår att avsikten är att en eller flera handlingsplaner ska tas fram. Den första handlingsplanen som täckte 2017–2019 beslutades i januari 2017.

Parterna, dvs. staten och SKR, bedömer att Vision e-hälsa även fortsättningsvis ska vara utgångspunkten för gemensamma insatser och att det samarbete som gjorts under 2017–2019 ska fortsätta samt utvecklas. Föreliggande dokument, som täcker 2020–2022, anger den strategiska inriktningen för arbetet under de kommande åren.



Figur 1. Tidslinje för visionen och tillhörande dokument.

1.2 Syfte

Syftet med strategin är dels att fastställa hur det gemensamma arbetet mellan staten och SKR ska utformas, dels att peka ut ett antal inriktningsmål inom vilka specifika insatser ska göras för att uppnå visionen. Strategin ska inte bara vara vägledande för det gemensamma arbetet utan även för de insatser parterna gör var för sig. Även regionala eller lokala aktörer, eller andra verksamheter inom e-hälsoområdet, som önskar vägledning i det egna digitaliseringsarbetet ska kunna använda strategin som en utgångspunkt.

1.2.1 Strategin kommer att följas av genomförandeplaner

Strategin anger den strategiska inriktningen för arbetet och kommer att följas av genomförandeplaner. Syftet med genomförandeplanerna är att beskriva

¹ <https://www.regeringen.se/contentassets/79df147f5b194554bf401dd88e89b791/vision-e-halsa-2025.pdf>

vilka insatser som ska genomföras inom strategins prioriterade områden, vem som ska genomföra insatserna samt hur dessa ska följas upp.

1.3 Många aktörer bidrar

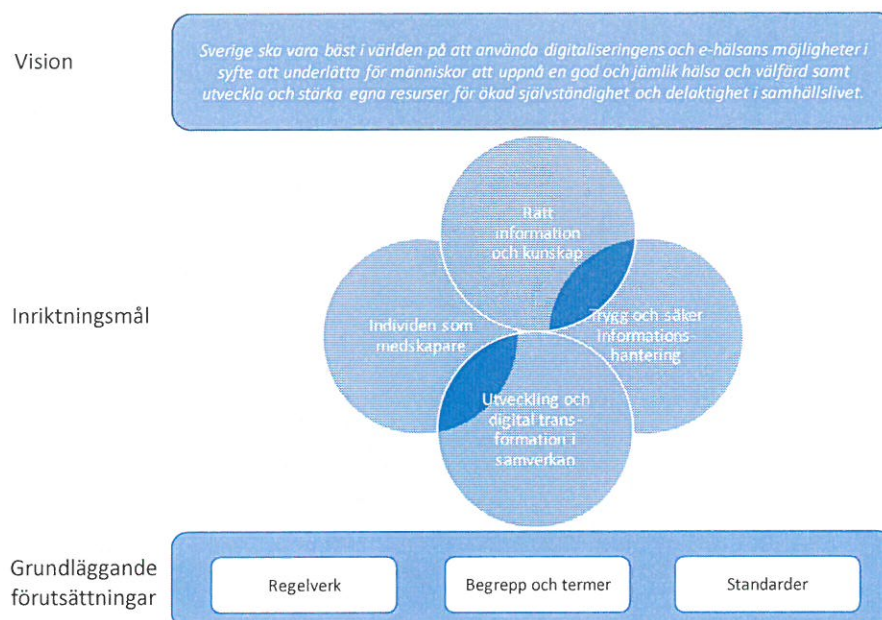
Arbetet med att nå visionen kräver insatser från en mängd aktörer. Där- ibland myndigheter, kommuner och regioner, högskola, näringsliv och idéburna verksamheter. Andra centrala aktörer är patient-, brukar- och an- hörigorganisationer, liksom professions- och personalföreträdare. Digitali- seringen inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården är vidare beroende av insatser inom flera olika samhällssektorer. Det kan t.ex. handla om för- valtningsgemensamma tjänster för identifiering och behörigheter, tillgång till god internetuppkoppling och inte minst kunskap om datahantering och informationssäkerhetsfrågor. Det är viktigt att informationshanteringen inte enbart hanteras i en sektorsspecifik kontext utan att utvecklingsinitiativ samordnas med den nationella och förvaltningsgemensamma utvecklingen på området. Vision e-hälsa 2025 ligger i linje med målet för den generella di- gitaliseringspolitiken, som säger att Sverige ska vara bäst i världen på att an- vända digitaliseringens möjligheter, samt målen för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen.

2. Fyra inriktningsmål för en ökad utvecklingstakt

I denna strategi fastställs fyra s.k. inriktningsmål. Genom att slå fast tydliga mål för inriktningen av arbetet kan utvecklingstakten öka och den samlade förmågan stärkas. Inriktningsmålen syftar till att skapa ett ramverk som ska vägleda parterna i arbetet med prioriteringar av insatser för att nå visionen. Under varje inriktningsmål finns ett antal åtaganden som ytterligare konkre- tiserar inriktningen för kommande arbete.

Det pågår redan i dag flertalet insatser inom dessa områden. Ambitionen är att löpande sammanställa nya och pågående insatser samt publicera dem bl.a. inom ramen för genomförandeplanerna.

I figuren nedan beskrivs hur visionen, inriktningsmålen och de grundlägg- ande förutsättningarna, som även fanns med i handlingsplanen för 2017– 2019, hänger ihop på en övergripande nivå.



Figur 2. Strategins tre nivåer.

Strategins fyra inriktningsmål är:

- 1) individen som medskapare,
- 2) rätt information och kunskap,
- 3) trygg och säker informationshantering, och
- 4) utveckling och digital transformation i samverkan.

Inriktningsmål 1. Individen som medskapare

En förutsättning för personcentrerade verksamheter är att utgå ifrån patienters och brukares behov och förutsättningar och möjliggöra för alla att vara aktiva medskapare. Patienter, brukare och närstående behöver ha förutsättningar att vara välinformerade, ges insyn i och överblick över processer och kontakter med hälso- och sjukvården och socialtjänsten, samt kunna vara delaktiga på nya sätt. Hälso- och sjukvård och socialtjänst behöver erbjudas på flera olika sätt, för att därigenom möjliggöra för människor att kunna välja det sätt som bäst överensstämmer med de egna behoven, förutsättningarna och önskemålen.

Den som kan och vill bidra mer i sin vård, hälsa eller stöd, ska kunna göra det på det sätt som den enskilde önskar. Med olika former av digitala stöd kan individers resurser tillvaratas på nya sätt, samtidigt som de gränser som idag finns inom och mellan olika delar av hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan överbryggas så att verksamheterna kan bli mer sammanhållande.

Det handlar även om att kunna erbjuda en hälso- och sjukvård och socialtjänst som är nära och som i större utsträckning än idag är platsberoende. En hälso- och sjukvård och socialtjänst som erbjuds där invånare befinner sig, när invånare har behov av det och på det sätt invånare önskar.

För att stödja en utveckling där människor får nya möjligheter till trygghet, delaktighet och självständighet utifrån sina egna förutsättningar och preferenser kommer parterna under 2020–2022 att prioritera följande insatser.

- **Digitala tjänster för ökad trygghet och självständighet:** Med ny teknik kan vård, omsorg och andra stöd ges utanför de traditionella miljöer som exempelvis vårdcentraler, sjukhus och särskilda boenden. Det behöver bland annat skapas förutsättningar för äldre eller personer med funktionsnedsättningar att med digitala stöd kunna leva självständigt i det egna hemmet med bibehållen trygghet. För personer med kronisk sjukdom kan det handla om att själv mäta sina vitala parametrar, som t.ex. blodtryck och puls samt via digitala lösningar få stöd i att bibehålla hälsa. För barn och unga i utsatta situationer kan digitala lösningar ge möjligheter till tillgänglig och anpassad information om samhällets stöd.
- **Digitala tjänster som gör verksamheterna tillgängliga och närvarande:** Socialtjänsten och hälso- och sjukvården bör i större utsträckning erbjuda möjligheten att använda digitala tjänster. Det kan t.ex. handla om att kunna boka tid, beställa provtagningar, få egenvårdsråd, ta del av dokumentation, ansöka om stöd eller bistånd eller fylla i information om hälsa och livssituation inför en kontakt eller ett besök. För många innebär det en ökad trygghet och känsla av delaktighet att själva kunna lösa sitt behov när som helst på dygnet och varifrån som helst.
- **Sammanhållen infrastruktur samt bastjänster:** Det finns ett behov av att utveckla den nationella infrastrukturen och bastjänsterna som erbjuds i första linjens vård, t.ex. att förnya de tjänster som tillhandahålls via 1177 Vårdguiden. Fokus behöver ligga på infrastruktur, bastjänster och medicinskt innehåll, som tillsammans kan ge förutsättningar för mer sammanhållna flöden där relevant information för invånare finns tillgänglig. Det finns även ett behov av att undersöka förutsättningar och behovet av en liknande nationellt gemensam infrastruktur för kommunala tjänster.

Inriktningsmål 2. Rätt information och kunskap

En förutsättning för en jämlik och jämställd hälso- och sjukvård och socialtjänst av god kvalitet är att medarbetare har rätt information och kunskap i mötet med patienter och brukare. Det ska vara lätt att få del av den information som behövs för att kunna utföra arbetsuppgifterna och bästa möjliga

kunskap eller evidens ska finnas tillgänglig i varje möte. Den digitala arbetsmiljön behöver stödja de processer som medarbetarna verkar i. Flera regioner och kommuner har påbörjat ett arbete med att modernisera sina digitala stöd, antingen genom att införa nya vårdinformationsmiljöer eller utveckla befintliga system och lösningar. Syftet är en modernare it-miljö, där all relevant information smidigt kan göras tillgänglig i den situation den behövs, och därigenom underlätta för både patienter och medarbetare.

Även inom socialtjänsten pågår insatser i flera kommuner för att införa mer moderna verksamhetssystem. Samtidigt har många av landets kommuner system som är förhållandevis gamla och som inte i tillräcklig utsträckning ger stöd för en informationshantering som på ett effektivt och ändamålsenligt sätt möjliggör nya arbetssätt, kvalitetsutveckling och lärande.

För att stödja en mer ändamålsenlig och effektiv informationshantering, där medarbetare har tillgång till rätt information och kunskap kommer parterna under 2020–2022 att prioritera följande områden.

- **Stöd till effektivare informationshantering:** Fokus ligger på att främja en ändamålsenlig och effektiv informationshantering som ger vårdens och socialtjänstens medarbetare goda förutsättningar att utföra sitt arbete. Det handlar exempelvis om att tillhandahålla nationella kataloger och register över verksamheter och dess utbud eller ge säker digital tillgång till information som behövs i mötet med patienter och brukare. Sammantaget är det sådant som ger potential till effektivisering genom att digitaliseringen av olika verksamhetsnära processer underlättas och påskyndas.
- **Digitala kunskapsstöd:** En jämlik socialtjänst och hälso- och sjukvård kännetecknas bland annat av att varje patient och brukare får vård och stöd utifrån bästa tillgängliga kunskap. Fokus ligger på att stödja styrningen med kunskap i verksamheterna på ett sådant sätt att medarbetare har enkel och situationsanpassad tillgång till bästa tillgängliga kunskap.
- **Datadriven utveckling:** För att i snabbare takt utveckla och omsätta ny kunskap i verksamheterna bör data omsättas till information och kunskap som kan användas för att utveckla nya arbetssätt och smarta tjänster. Även om socialtjänsten och hälso- och sjukvården är två av de mest informationsintensiva sektorerna i samhället finns fortfarande ett stort behov av att öka förmågan att tillämpa resultaten från databearbetning för att skapa ny kunskap med potential att förändra processer, organisationer och system till det bättre.

Inriktningsmål 3: Trygg och säker informationshantering

Förmågan att hantera och skydda information på ett ändamålsenligt sätt behöver ständigt utvecklas i takt med att omvärlden förändras. Individer vill att uppgifter om t.ex. hälsa och livssituation ska finnas tillgängliga i mötet med verksamheterna. Samtidigt är det viktigt att uppgifterna hanteras säkert och skyddas från att obehöriga får tillgång till uppgifterna. Det är även viktigt att uppgifterna är korrekta, att den enskilde kan påverka hur uppgifterna används samt att det är möjligt för den enskilde att få veta vilka uppgifter som finns, hur de används och av vem. Därför är en trygg och säker informationshantering central för att behålla och stärka tilliten i digitaliseringsarbetet. Ett systematiskt informationssäkerhetsarbete är inte endast centralt för att undvika incidenter och förebygga sådant som it-intrång och informationsläckage, utan även en grundförutsättning för att möjliggöra digital verksamhetsutveckling.

För att stödja en trygg och säker informationshantering kommer parterna under 2020–2022 att prioritera följande områden.

- **Systematiskt informationssäkerhetsarbete:** Socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens systematiska informationssäkerhetsarbete ska stärkas. Ett lyckat informationssäkerhetsarbete bygger på att resurser och kompetens finns tillgängliga i organisationerna. För socialtjänsten och hälso- och sjukvården, som består av tusentals olika verksamheter, finns stora möjligheter till lärande, samarbete och utbyte av erfarenheter.
- **Säkert informationsutbyte:** Inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården hanteras stora mängder känsliga personuppgifter. Det gör det särskilt viktigt att säkerställa att endast rätt personer får åtkomst till uppgifterna. En förutsättning för åtkomst till information över organisationsgränser är bl.a. att det finns gemensamma principer för identitets- och behörighetsstyrning. Fokus ligger bl.a. på att verka för en gemensam identitets- och behörighetsfederation, dvs. samverkan som ska underlätta inloggning för användare över verksamhetsgränser, som möjliggör ett säkert informationsutbyte inom och mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård men även med andra organisationer i offentlig sektor. Det är även viktigt att i kommande arbete beakta de processer och initiativ som pågår på EU- och nordisk nivå.

Inriktningsmål 4. Utveckling och digital transformation i samverkan

Digitaliseringen förändrar förutsättningarna för verksamheter i alla sektorer. Teknikutvecklingen gör att människor såväl ändrar beteende som får nya förväntningar på t.ex. olika välfärdstjänster. Rådande organisationskulturer, regelverk, kompetenser, synsätt, gränser och relationer utmanas därmed vilket gör att förändringsförmågan hos olika verksamheter sätts på prov.

För att Sverige ska kunna ta till vara digitaliseringens möjligheter krävs ett långsiktigt arbete för att stödja förmågan till verksamhetsutveckling och rusta individer och verksamheter med de färdigheter, förmågor och andra förutsättningar som krävs för att påverka beteenden och möjliggöra nya arbetssätt. Det behövs kunskap och förmåga att på ett hållbart, säkert och etiskt sätt utveckla verksamheterna med stöd av nya teknologier.

En framgångsfaktor är även ett stärkt partnerskap mellan näringslivet och aktörerna inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Förmågan att samarbeta och dra nytta av varandras erfarenheter kommer att vara bärande både för att öka takten i införandet av nya arbetssätt med stöd av digitala lösningar och för att bättre kunna dra nytta av näringslivets innovationskraft.

För att stödja en digital omställning kommer parterna var för sig och tillsammans under 2020–2022 bland annat att prioritera följande områden.

- **Digital kompetens på alla nivåer:** Förutsättningar till styrning och organisering för att kunna ta tillvara digitaliseringens möjligheter och hantera de utmaningar som digitaliseringen ställer på verksamheterna som beskrivits ovan bör stärkas. Den samlade kompetensutvecklingen kring socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens förnyelse genom digitalisering behöver prioriteras. Kompetensutveckling och livslångt lärande är förutsättningar för att verksamheter kontinuerligt ska kunna omsätta ny kunskap. Det handlar även om yrkesrollers förändring och utveckling av förmågor och färdigheter att ta till sig nya arbetssätt med stöd av digital teknik. Fokus ligger på att stärka hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens förutsättningar till ledning, styrning och organisering för att kunna ta tillvara digitaliseringens möjligheter och hantera dess utmaningar.
- **Stöd för införande av nya teknologier:** Den snabba teknikutvecklingen reser behov av att analysera grundläggande frågor om etik, säkerhet, transparens, förklarbarhet, representativitet i data som används för utveckling av digitala tjänster samt kvalitetssäkring. På flera håll i landet pågår projekt för att se hur t.ex. automatisering, artificiell intelligens, blockkedjeteknik och precisionsmedicin kan bidra till ökad kvalitet och effektivitet samt bättre arbetsmiljö. Fokus ligger på att åstadkomma ett mer samordnat och nationellt gemensamt stöd, i syfte att skapa förutsättningar för att nya arbetssätt och nya teknologier kan introduceras och integreras i verksamheter på ett sätt som är långsiktigt hållbart, säkert och samhällsekonomiskt effektivt.

- **Stöd för implementering:** Det finns utmaningar i att kunna bedöma vilka lösningar som är ändamålsenliga, kvalitetssäkrade, kostnadseffektiva och i övrigt lever upp till de legala förutsättningar som finns. Detta gäller inte minst inom individinriktade digitala tjänster för ökad trygghet, självständighet och delaktighet. Verksamheter och näringsliv framhåller också att det är svårt att veta vad man ska förhålla sig till när det exempelvis gäller områden som juridik, informationssäkerhet, användbarhet och standarder. För att öka utvecklingstakten rörande nya arbetssätt behövs nya former av samarbete och samordning mellan statliga myndigheter, regioner, kommuner, privata utförare och näringsliv.

Det finns behov av gemensamt överenskomna riktlinjer och en mer samordnad kravbild till stöd för de olika stegen från idé och verksamhetsbehov till upphandling, införande och uppföljning. Syftet är att underlätta innovation samtidigt som det skapas trygghet och ökade förutsättningar att återanvända resultat och erfarenheter mellan verksamheter i socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Därutöver förbättras möjligheter till mer samordnade upphandlingar av digitala produkter och tjänster.

3. Grundläggande förutsättningar

Genom handlingsplanen för 2017–2019 lades grunden för ett mer samlat nationellt arbete inom regelverk, enhetligare begreppsanvändning och standardisering. Det är områden som kräver långsiktighet, uthållighet och förutsäbarhet. Även i denna strategi pekas därför de områdena ut som nödvändiga för att möjliggöra en hållbar förnyelse av socialtjänsten och hälso- och sjukvården med stöd av digitalisering..

De grundläggande förutsättningarna skapar inte bara förutsättningar för informationsutbyte inom eller mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård. Gemensam tillämpning av standarder underlättar informationsöverföring för många olika ändamål och verksamheter, t.ex. forskning och utveckling, kvalitetssäkringsinsatser samt statistikframställning. Därutöver möjliggörs en informationshantering där olika digitala lösningar kan samspela i ett standardiserat ekosystem. Det är viktigt att det finns en samordning och koordinering för det som är nationellt och förvaltningsgemensamt eftersom tillämpningen av standarder och gemensamma gränssnitt ger ökade möjligheter till sektorsövergripande informationsöverföring.

3.1 Regelverk

I princip all personuppgiftshantering i socialtjänst och hälso- och sjukvård rör personers hälsa och livssituation vilket är information av integritetskänslig karaktär. Tillgången till sådana uppgifter är samtidigt en förutsättning för

att verksamheterna ska kunna ge en god vård, omsorg eller annat stöd. I arbetet handlar det om att säkerställa olika rättigheter såsom skydd för personlig integritet, jämlikhet, patientsäkerhet och tillgänglighet. Utgångspunkten för detta område är att parterna gemensamt ska identifiera förändringsbehov i regelverk som uppstår i takt med den digitala utvecklingen samt vidta initiativ till nödvändiga förändringar i syfte att bättre nyttja digitaliseringens möjligheter. Det handlar även om att utforma regleringar som är hållbara över tid men samtidigt är tydliga nog för att tillämpas. Det är även viktigt att det finns stöd för dem som tillämpar regleringarna.

Målsättningar med området:

- *skapa ändamålsenliga regelverk som såväl värnar individens integritet och säkerhet som främjar den digitala utvecklingen*
- *underlätta tillämpning och införande av dessa regelverk i berörda verksamheter.*

Parterna ska därför:

- fortsätta arbetet med att gemensamt identifiera och uppmärksamma verksamheternas behov av information om gällande regelverk eller om kommande förändringar av dessa regelverk, och
- löpande sammanställa frågeställningar utifrån t.ex. teknikutveckling, tillsynsinsatser och domstolsavgöranden, som kopplas till befintliga regelverk och som kan uppfattas försvåra digitaliseringsutvecklingen i berörda verksamheter.

3.2 Enhetligare begreppsanvändning

Information i socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska utgöra ett stöd i den individinriktade verksamheten, men den ska även på ett effektivt sätt kunna återanvändas för exempelvis verksamhetsuppföljning och som underlag för forskning och nationell statistik. För att uppnå detta behöver information struktureras på ett enhetligt sätt med en gemensam terminologi, oavsett var och av vem den registreras.

Inom såväl socialtjänsten som hälso- och sjukvården pågår en större omställning till nya informationshanteringssystem. Detta ger möjligheter till en förstärkt nationell samordning som så långt möjligt säkerställer enhetlig tillämpning i frågor som rör s.k. semantisk interoperabilitet och därigenom bidrar till en välfungerande informationsöverföring inom och mellan verksamheter.

Målsättningar med området:

- *begrepp, termer och klassifikationer som är nödvändiga för verksamheterna ska enhetligt kunna hanteras och tolkas likartat vid utbyte mellan system eller verksamheter*
- *öka takten i införande av gemensamma begrepp, termer och klassifikationer i verksamheternas it-stöd.*

Parterna ska därför:

- fortsätta hantera urval, prioritering, tillämpning och utveckling av gemensamma begrepp, termer och klassifikationer samt vid behov tydliggöra vilka organisationer som ska tillhandahålla gemensamma begrepp, termer och klassifikationer inom olika områden.

3.3 Standarder

Standardiseringsarbete pågår på många olika nivåer varav mycket sker inom EU. Det är viktigt i kommande arbete att beakta de processer och initiativ som bl.a. internationella och europeiska standardiseringsorganisationer gör och som kan ha bäring på standarder inom e-hälsoområdet. I den mån det är möjligt ska gemensamma och gränsöverskridande lösningar främjas för att förhindra nationella eller sektorsspecifika sär lösningar.

Målsättning med området:

- *verksamheternas informations- och kommunikationssystem ska kunna skicka och ta emot relevanta informationsmängder på ett ändamålsenligt sätt och utan behov av extra åtgärder.*

Parterna ska därför:

- fortsätta arbeta utifrån en nationell process där tillämpning och utveckling sker utifrån ett för parterna gemensamt ramverk av standarder för interoperabilitet,
- säkra en långsiktig förvaltning av ett gemensamt ramverk av standarder för interoperabilitet, och
- öka parternas engagemang i internationellt standardiseringsarbete och tydligare koppla samman detta med behoven regionalt och lokalt samt hos forskning och näringsliv.

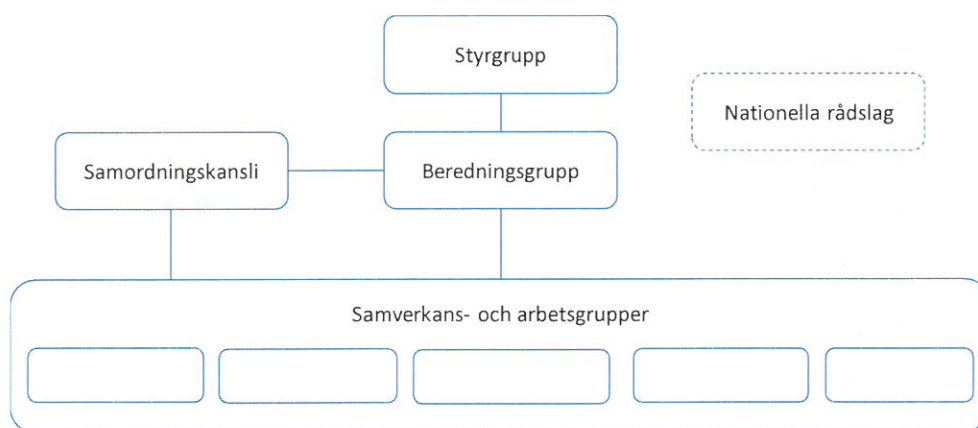
4. Styr- och samverkansorganisation

I handlingsplanen för 2017–2019 inrättade parterna en gemensam nationell styr- och samverkansorganisation. Syftet med organisationen var att stärka samverkansarbetet så att aktörerna, tillsammans liksom var för sig, skulle kunna bidra på bästa möjliga sätt i arbetet mot visionen. Arbetet syftade till att balansera, koordinera och i mesta möjliga mån ena intressen för att bidra till att det utvecklas en samsyn rörande prioriteringar i arbetet med handlingsplanen.

I handlingsplanen för 2017–2019 fastställdes också ett antal vägledande principer för arbetet inom styr- och samverkansorganisationen. Det handlade om likvärdigt och jämställt deltagande, tydlig rollfördelning och spelregler mellan aktörer, långsiktighet och stadga, transparens och delaktighet samt samverkan och respekt för varandras roller. Dessa principer kvarstår även för föreliggande strategi.

4.1 Organisation och ansvar

Styr- och samverkansorganisationens utformning förändras delvis inför kommande period. Förändringarna syftar till att tydliggöra ansvarsfördelningen inom organisationen och därigenom öka förutsättningarna för organisationen som helhet att arbeta mer effektivt och mer flexibelt utifrån verksamheternas behov. Styr- och samverkansorganisationens utformning kommer under 2020–2022 se ut enligt nedan.



Figur 3. Strategins styr- och samverkansorganisation.

4.1.1 Styrgrupp

Styrgruppen består av politisk representation från staten och SKR. Ordförande är en representant från staten. Gruppens ansvar är att styra den övergripande prioriteringen i arbetet för att nå visionen och följa upp strategins genomförande. Gruppen ska bl.a. hållas informerad om beredningsgruppens arbete, upprättande av nya samverkans- eller arbetsgrupper och deras syfte och bemanning.

4.1.2 Beredningsgrupp

Beredningsgruppen består av tjänstepersoner från staten, SKR, regioner och kommuner. Ordförande är en representant från SKR, och vice ordförande är en representant från staten. Gruppen ansvarar för att genomföra och samordna såväl strategiska som operativa aktiviteter inom denna strategi och genomförandeplanerna. Gruppen kan även identifiera behov och ge förslag på strategier för genomförande, t.ex. analyser och utredningar.

Gruppen beslutar om inrättande av samverkans- eller arbetsgrupper samt ansvarar för att ändamålsenlig kompetens finns i respektive grupp. Samverkans- eller arbetsgruppernas uppgift, sammansättning och syfte ska rapporteras till styrgruppen. Gruppen ansvarar vidare för inriktningen på kommunikationsarbete som sker inom ramen för strategin.

4.1.3 Samordningskansli

Samordningskansliet är en fristående och för parterna gemensam resurs med uppgift är att stödja och driva arbetet i styr- och samverkansorganisationen. Kansliet kopplas organisatoriskt till beredningsgruppen men ska även stödja övriga delar inom styr- och samverkansorganisationen. Kansliet har ansvar för att kommunicera gemensamma aktiviteter samt informera externa intressenter om det gemensamma arbetet inom visionen och strategin. Kansliet ansvarar även för den grafiska profilen för visionen samt för den gemensamma webbsidan. Vidare ansvarar samordningskansliet för att arrangera möten, dialoger och liknande sammankomster utifrån det arbete som sker inom ramen för strategin.

4.1.4 Nationella rådslag

Nationella rådslag ska anordnas årligen. Rådslagen ska vara öppna och syftar till att upprätthålla en löpande dialog med representanter för verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård, personal- och professionsföreträdare, näringsliv, högskola samt patient- brukar- och anhängargorganisationer. Rådslagen kommer främst fokusera på insatser inom strategins inriktningsmål men mer generella frågeställningar kan också lyftas. Därtill syftar rådslagen till att vara en plattform för att dela information om vad aktörer planerar eller skulle kunna göra för att bidra till visionens förverkligande. Beredningsgruppen ansvarar för att arrangera rådslagen men representanter för styrgruppen ska medverka då det anses lämpligt.

Utöver nationella rådslag kommer ett särskilt rådslag rörande standardisering anordnas minst en gång årligen.² Till rådslaget inbjuds deltagare från

² Rådslaget övertar uppgifter som tidigare låg på Nationellt forum för standardisering inom e-hälsa i handlingsplanen för 2017–2019.

berörda myndigheter, branschorganisationer, personal- och professionsorganisationer samt patient- och brukarorganisationer. Detta rådslag syftar till att utgöra en arena för strategisk koordinering av pågående utvecklingsinsatser av nationellt gemensamt intresse inom standardiseringsområdet. Det syftar även till att öka samverkan mellan pågående utvecklingsinsatser och identifiera nya områden av betydelse för gemensamma satsningar. Rådslaget anordnas av lämplig samverkans- eller arbetsgrupp efter uppdrag av beredningsgruppen.

4.1.5 Samverkans- och arbetsgrupper

Vid behov kan samverkans- eller arbetsgrupper etableras av beredningsgruppen. Samverkansgrupperna ska stödja och verka för ett gemensamt och sammanhållet arbete i en avgränsad fråga med koppling till strategins inriktningsmål eller de grundläggande förutsättningarna. Arbetsgrupperna ska utföra en gemensam och avgränsad arbetsuppgift och ska till skillnad från samverkansgrupper ha ett tidsbestämt mandat. Vid upprättandet av grupperna ska uppgift, syfte och ordförande anges. Beredningsgruppen ansvarar för att ändamålsenlig kompetens finns i respektive samverkan eller arbetsgrupp och dessa rapporterar också sitt arbete till just beredningsgruppen.

4.1.6 Ansvarsfördelning och finansiering

Strategin åsidosätter inte befintlig ansvarsfördelning mellan medverkande statliga aktörer eller mellan staten och kommunerna och regionerna utan syftar huvudsakligen till att skapa ett strukturerat samverkansarbete. Strategins genomförande förutsätter inte ökade kostnader för staten, regionerna och kommunerna utan baseras på gällande ekonomiska ramar. Finansiering för insatser eller åtaganden åläggs respektive organisation. Undantaget är finansiering av samordningskansliet som delas av staten och SKR.

5. Uppföljning

En kontinuerlig uppföljning rörande digitaliseringsutvecklingen inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården är en förutsättning för att mäta hur arbetet med strategin och att nå visionen fortlöper. Men det bidrar även till att synliggöra områden där ytterligare insatser behövs, samtidigt som det kan utgöra underlag för att beskriva hur nyttan av digitaliseringen kan realiseras. Inom ramen för arbetet med handlingsplanen för 2017–2019 har ett indikatorbaserat ramverk för uppföljning tagits fram. Detta ramverk kommer att utvecklas med bl.a. urval av internationellt jämförbara indikatorer som möjliggör uppföljning av visionen och för att kunna utgöra grunden för kommande uppföljningar.

För att förtydliga hur e-hälsoområdet utvecklas ska det indikatorbaserade ramverket kompletteras med redovisning av vidtagna insatser, eventuella resultat m.m., som genomförs som direkt eller indirekt syftar till att uppnå visionen.

Uppföljningen kommer att publiceras årligen. Individbaserad statistik kommer att presenteras könsuppdelat.

6. Kommunikation

En aktiv kommunikation rörande åtaganden och insatser inom ramen för strategin är nödvändig. Digitaliseringen är ett prioriterat område för parterna och det är önskvärt med en tydlig kommunikation för att skapa bättre förståelse för vilka insatser som görs för att nå visionen. Det handlar även om att öka intresset och engagemanget hos andra berörda aktörer som, tillsammans med parterna, har viktiga roller i arbetet för att förverkliga visionen.

Ett förbättringsområde för den kommande perioden är att tydliggöra sambandet mellan en insats, t.ex. ett uppdrag eller ett projekt, och Vision e-hälsa 2025. Detta är viktigt för att beskriva helheten rörande e-hälsoområdet och hur de enskilda insatserna syftar till att nå denna helhet. Parterna ska gemensamt verka för att kopplingen mellan e-hälsoinsatser och visionsarbetet blir tydligare framöver.

Ansvar för kommunikationen åligger såväl parterna gemensamt som var för sig. I de delar de är gemensamma ska arbetet utgå från prioriteringar och riktlinjer som beslutas av styrgruppen. Samordningskansliet ansvarar dock för kommunikation kring styr- och samverkansorganisationens gemensamma aktiviteter.

I de delar som parterna gör var för sig men som har koppling till strategins olika delar åligger det parterna att säkerställa att kopplingar görs till visionen och strategin, t.ex. genom att använda visionens logotyp eller använda parts-gemensamma skrivningar.

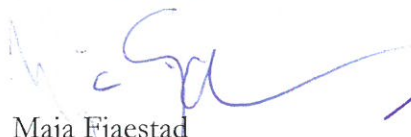
Överenskommelsen blir giltig under förutsättning att den godkänns av regeringen.

7. Godkännande av överenskommelsen

För regeringen genom
Socialdepartementet

För Sveriges Kommuner och
Regioner

Stockholm
den 5 februari 2020



Maja Fjaestad
Statssekreterare

Stockholm
den 31 januari 2020



Staffan Isling
Verkställande direktör